

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με το «Σχέδιο κανονισμού της Επιτροπής περί εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ σε κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας»⁽¹⁾

(2004/C 80/07)

Στις 4 Σεπτεμβρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της ΣΕΚ, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με το ανωτέρω σχέδιο.

Το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 404η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 2003 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), όρισε τον κ. Metzler ως γενικό εισηγητή και με ψήφους 29 υπέρ, 3 κατά και 1 αποχή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το σχέδιο κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τις συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας (ΚΑΚΜΤ) θα αντικαταστήσει τον ισχύοντα κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία 240/96. Η εφαρμογή αυτού του κανονισμού με τους λευκούς, γκριζούς και μαύρους καταλόγους των επιτρεπομένων ή απαγορευμένων ρητρών οδήγησε στην πρακτική των συμβάσεων σε αυστηρούς περιορισμούς και προκαλούσε συχνά φαινόμενα πλήρους ακινητοποίησης. Ως αποτέλεσμα αυτού συντάσσονταν συμφωνίες, οι οποίες δεν είχαν καμία σχέση με την οικονομική πραγματικότητα, αλλά απλώς ακολουθούσαν τις οδηγίες των εν λόγω καταλόγων. Κυρίως για τη βελτίωση αυτής της κατάστασης, η βιομηχανία ζητούσε από καιρό την αναθεώρηση του κανονισμού απαλλαγής.

1.2. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη και η νέα νομική βάση, η οποία εισήχθη από 1ης Μαΐου 2003 με την έναρξη ισχύος του κανονισμού για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού 1/2003. Έκτοτε, υφίσταται η δυνατότητα υποβολής δήλωσης με σκοπό την παραχώρηση απαλλαγής από την Επιτροπή. Στο μέλλον, πρέπει οι επιχειρήσεις να κρίνουν οι ίδιες κατά πόσον οι συμφωνίες τους τηρούν την απαγόρευση των καρτέλ, σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 1 της ΣΕΚ, και κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για εξαίρεση από την απαγόρευση των καρτέλ, κατά το άρθρο 81, παράγραφος 3 της ΣΕΚ. Αυτό διαφοροποιεί την κατάσταση και για τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας και, κυρίως προς όφελος της νομικής ασφάλειας, οι επιχειρήσεις χρειάζονται διαφορετικά βοηθητικά μέσα από εκείνα που προσφέρει ο ισχύων επί του παρόντος κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 240/96.

1.3. Από οικονομικής απόψεως πρέπει να επισημανθούν τα εξής: ο κάτοχος ενός αποκλειστικού δικαιώματος προστασίας, για παράδειγμα ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας, μπορεί να απαγορεύσει σε τρίτους την εκτέλεση οποιασδήποτε πράξης, η οποία συνιστά σφετερισμό του δικαιώματός του. Επιτρέπεται, εντούτοις, στο δικαιούχο η χρησιμοποίηση των καινοτομιών του, με αποτέλεσμα αυτό να είναι, κατ' αρχήν, ενισχυτικό του ανταγωνισμού. Οι συμφωνίες παραχώρησης τεχνολογίας εισάγουν νέα προϊόντα σε υφιστάμενες αγορές ή δημιουργούν εντελώς νέες αγορές προϊόντων. Αυτές συμβάλλουν, επίσης, στην αποφυγή της πραγματο-

ποίησης υψηλών επενδύσεων για ταυτόσημη έρευνα, στις περιπτώσεις που δύο ή και περισσότερες επιχειρήσεις έχουν τον ίδιο ερευνητικό στόχο και διαθέτουν παρόμοιες ερευνητικές μεθόδους. Σε περίπτωση ύπαρξης συμφωνιών, οι οποίες υπερβαίνουν το νομικά υφιστάμενο πεδίο προστασίας του σχετικού δικαιώματος, τότε το δικαίω του ανταγωνισμού πρέπει να διαδραματίσει τον ελεγκτικό του ρόλο.

1.4. Εφόσον η ΕΕ επιθυμεί να καταστεί μέχρι το 2010 η δυναμικότερη οικονομία στον κόσμο, δεν είναι μόνο σημαντικό να αναπτυχθούν νέες τεχνολογίες, αλλά και να ενθαρρυνθεί, κατά βιώσιμο τρόπο, η ταχεία διάδοσή τους. Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατόν να περιορισθεί, κατά άμετρο τρόπο, η επιδίωξη του νομοθέτη για την ισχυροποίηση της θέσης του κατόχου του δικαιώματος προστασίας, αλλά να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες που να διευκολύνουν τη μεταφορά από αυτόν προς τρίτους της τεχνολογίας του. Θα πρέπει να προσφερθούν στο δικαιούχο, ως κάτοχο ενός δικαιώματος προστασίας, επαρκή κίνητρα, προκειμένου αυτός να επιτρέψει σε άλλα πρόσωπα να χρησιμοποιούν την τεχνολογία του. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, από οικονομική άποψη, είναι προτιμότερο να υπάρχει έστω και λίγος ανταγωνισμός παρά καθόλου, στην περίπτωση που δεν χορηγηθεί άδεια για την εισαγωγή μιας καινοτομίας. Ο δικαιούχος αποφασίζει κατ' αποκλειστικότητα αν θα επιτρέψει σε τρίτους να συμμετάσχουν στις καινοτομίες του.

1.5. Σε σύγκριση με άλλες συμβάσεις, η παραχώρηση αδειας εγκυμονεί πολύ περισσότερους κινδύνους επειδή, εάν η συμφωνία αποτύχει, δεν υπάρχει πλέον δυνατότητα να επανακτηθεί η τεχνολογία που έχει μεταβιβαστεί. Αυτός είναι ένας από τους λόγους που αυξάνουν την ανάγκη νομικής κατοχύρωσης του δικαιωπαρόχου.

2. Συνοπτική παρουσίαση των κυρίων σημείων του ΚΑΚΜΤ και οι απόψεις της ΕΟΚΕ:

2.1. Υπάρχουν πολλά σημεία στα οποία οι βασικές αντιρρήσεις στις οποίες στηρίζεται ο ΚΑΚΜΤ δεν ανταποκρίνονται στις γενικές απαιτήσεις. Στη συνέχεια, θα γίνει κατ' αρχάς αναφορά στα κύρια σημεία κριτικής επί του σχεδίου κανονισμού, τα οποία μετά θα αναλυθούν λεπτομερώς στο σημείο 3.

(1) ΕΕ C 235 της 1.10.2003, σ. 11.

2.2. Στην πράξη, ο προσδιορισμός των αγοραστικών μεριδίων θα δημιουργήσει ακόμα μεγαλύτερες δυσχέρειες απ' ό,τι μέχρι σήμερα, επειδή στην ανάλυση δεν συμπεριλαμβάνεται μόνο η αγορά προϊόντων, αλλά και η αγορά τεχνολογίας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, η αγορά καινοτομίας. Οι επιχειρήσεις δεν είναι σε θέση να καθορίσουν τρεις διαφορετικές αγορές για να αξιολογήσουν εάν και κατά πόσον μια συμφωνία για την παραχώρηση άδειας συνάδει με τη νομοθεσία περί συμπράξεως επιχειρήσεων.

2.3. Τα κατώτερα μερίδια αγοράς για την παραχώρηση αδειών που ανέρχονται σε 20 ή 30 % είναι πολύ χαμηλά. Η γενικευμένη διάδοση των τεχνολογιών προϋποθέτει την επέκταση του «ασφαλούς καταφυγίου» και στην καλύτερη περίπτωση την κατάργηση των ορίων αυτών. Στην πράξη έχει αποδειχθεί χρήσιμο το σκεπτικό στο οποίο στηρίζεται ο κανονισμός 240/96, σύμφωνα με τον οποίο επεμβάσεις γίνονται μόνο στην περίπτωση που μεμονωμένες συμφωνίας επιφέρουν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό.

2.4. Οι συμβάσεις για την παραχώρηση αδειών μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων θα πρέπει να κρίνονται αυστηρότερα από τις συμβάσεις μεταξύ μη ανταγωνιστριών επιχειρήσεων. Η αρχή αυτή είναι δανεισμένη από τις U.S.-Antitrust Guidelines for the Licensing of Intellectual Property του 1995. Ωστόσο, στην Ευρώπη δεν υπάρχει ακόμη πρακτική εμπειρία με τη μέθοδο αυτή η οποία να αποδεικνύει τη χρησιμότητά της. Σε πολλές περιπτώσεις, η παραχώρηση αδειών μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων προάγει τον ανταγωνισμό. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, στην περίπτωση που μια επιχείρηση αποκτά την άδεια εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας ενός ανταγωνιστή της με πρόθεση να τη χρησιμοποιήσει για να αναπτύξει ένα δικό της προϊόν, το οποίο θα διαθέσει στη συνέχεια στην αγορά. Στην περίπτωση αυτή η αυστηρότερη κρίση της παραχώρησης αδειών μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων δεν φαίνεται δικαιολογημένη.

2.5. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τον ΚΑΚΜΤ παραπέμπουν κατά κύριο λόγο στους κινδύνους που εγκυμονούν ορισμένες ρήτρες που περιλαμβάνονται σε συμφωνίες παραχωρήσεως αδειών και λιγότερο στην οικονομική τους χρησιμότητα. Η εμπειρία που έχει συναχθεί μέχρι σήμερα με τις συμβάσεις για την παραχώρηση αδειών δεν δίνει αφορμή για μια τόσο κριτική τοποθέτηση. Θα έπρεπε μάλλον να επικροτείται κάθε περίπτωση που ο δικαιούχος επιτρέπει σε τρίτους να συμμεριστούν την τεχνολογία που διαθέτει. Ένας δικαιούχος που θα διαβάσει τις κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να έχει την εντύπωση ότι, σε περίπτωση που θα παραχωρήσει μια άδεια, προβαίνει σε μια από νομική άποψη προβληματική ενέργεια.

3. Οι σημαντικότερες ρήτρες του σχεδίου ΚΑΚΜΤ

3.1. Ορισμοί

3.1.1. Με το άρθρο 1, σημείο 1, εδάφιο β), το πεδίο εφαρμογής της πρότασης κανονισμού επεκτείνεται στις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας και τεχνολογίας, καθώς και στις μικτές συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας ή τεχνολογίας. Από το χώρο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας συμπεριλήφθηκαν και οι άδειες εκμετάλλευσης λογισμικού. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η παραχώρηση άδειας σε σχέση με άλλα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας θα πρέπει να ρυθμιστεί ιδιαίτερος επειδή, λόγω των σημαντικών διαφορών που υφίσταται κυρίως μεταξύ των δικαιωμάτων ευρεσιτε-

χνίας και πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι πάρα πολύ δύσκολο να ρυθμιστεί η υπόθεση αυτή στα πλαίσια ενός και μοναδικού κανονισμού. Σε αυτό πρέπει να προστεθεί ότι, όσον αφορά τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας και την τεχνολογία, στα οποία αναφέρεται αποκλειστικά ο κανονισμός 240/96, υπάρχει ήδη μια ρύθμιση με την οποία έχουν συναχθεί εμπειρίες, πράγμα που δεν συμβαίνει με άλλα δικαιώματα. Επιδιοκμάζεται η συμπερίληψη των αδειών λογισμικού στον ΚΑΚΜΤ, επειδή πρόκειται για μια συνήθη πρακτική η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί αποκλειστικά για τη λειτουργία του προϊόντος για το οποίο έχει εκχωρηθεί άδεια αποκλειστικής εκμετάλλευσης, όπως για παράδειγμα μιας μηχανής, και δεν αποτελεί απλώς ασήμαντο τμήμα της συνολικής παράδοσης.

3.1.2. Στο άρθρο 1, σημείο 1, εδάφιο ζ), ο ορισμός της τεχνολογίας περιορίζεται σημαντικά σε σχέση με τον κανονισμό 240/96. Ο χαρακτηρισμός «ουσιώδης» σημαίνει ότι η τεχνολογία περιλαμβάνει πληροφορίες που είναι «απαραίτητες» για την παραγωγή ή την παροχή των προϊόντων στα οποία αναφέρεται η σύμβαση. Μέχρι στιγμής, αυτό ίσχυε ήδη για την «χρήσιμη» τεχνολογία. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι δεν συντρέχει λόγος να τροποποιηθούν κατ' αυτό τον τρόπο οι ορισμοί.

3.2. Όρια μεριδίου αγοράς

3.2.1. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του νέου σχεδίου κανονισμού, στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστριών επιχειρήσεων υφίσταται δυνατότητα απαλλαγής, υπό τον όρο ότι το συνολικό μερίδιο αγοράς κάθε μέρους της συμφωνίας δεν υπερβαίνει το 30 %. Στην περίπτωση ανταγωνιστριών επιχειρήσεων, το αντίστοιχο όριο του κοινού μεριδίου αγοράς ανέρχεται σε 20 %.

3.2.2. Η διαπίστωση του μεριδίου αγοράς μπορεί συνεπώς να απαιτηθεί στην αγορά προϊόντων και τεχνολογίας καθώς και σύμφωνα με το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών του ΚΑΚΜΤ σε μεμονωμένες περιπτώσεις και στην αγορά καινοτομίας. Ωστόσο, για πολλές επιχειρήσεις είναι εξαιρετικά δύσκολο να προσδιορίσουν την αγορά προϊόντων, επειδή συν τοις άλλοις πρέπει να λάβουν υπόψη και τους δυνητικούς ανταγωνιστές τους. Σε πολλές περιπτώσεις, κατά την σύναψη συμφωνίας για την παραχώρηση άδειας δεν μπορεί να καθοριστεί κατά πόσον τα προϊόντα μπορούν να υποκατασταθούν από άλλα, κυρίως επειδή πρόκειται συχνά για καινοτομίες για τις οποίες δεν υπάρχουν ακόμη υποκατάστατα. Ακόμη πιο δύσκολο είναι να εκτιμηθεί εάν αυτό θα μπορούσε να ισχύσει στο μέλλον, εάν ληφθούν υπόψη οι πιθανοί ανταγωνιστές. Έτσι, δημιουργείται μια σοβαρή νομική αβεβαιότητα. Επιπλέον, από τις μέχρι τούδε αποφάσεις της Επιτροπής προκύπτει ότι οι απόψεις των επιχειρήσεων όσον αφορά τον προσδιορισμό του μεριδίου αγοράς που κατέχουν παρεκκλίνουν συχνά σε μεγάλο βαθμό από αυτές των αρμοδίων για τη σύμπραξη επιχειρήσεων αρχών.

3.2.3. Από την άλλη πλευρά, η παραχώρηση αδειών για υφιστάμενες ευρεσιτεχνίες και διαθέσιμη τεχνολογία καλύπτεται από την αγορά τεχνολογίας. Όπως συμβαίνει και στην αγορά προϊόντων, και σε αυτή την περίπτωση διαπιστώνεται η ύπαρξη ενός υποθετικού μονοπωλίου από τη στιγμή που αυτό είναι σε θέση να αυξήσει σταδιακά τα τέλη για την παραχώρηση αδειών κατά 5 έως 10 % (τεστ SSNIP). Όμως, στις κατευθυντήριες γραμμές δεν εξηγείται επαρκώς με ποιο τρόπο θα προσδιορίζεται στην πράξη η κατάσταση που επικρατεί στην αγορά όσον αφορά το θέμα αυτό.

3.2.4. Όμως, η αγορά καινοτομίας ανταποκρίνεται ακόμη λιγότερο στην πρακτική της παραχώρησης αδειών για την οποία χρειάζονται απλά σταθμά. Η έννοια αυτή είναι άγνωστη στην Ευρωπαϊκή νομοθεσία και απαντάται στη νομοθεσία των ΗΠΑ για τη σύμπραξη επιχειρήσεων. Στις κατευθυντήριες γραμμές δεν δίδονται ούτε ένας ορισμός της αγοράς καινοτομίας ούτε ακριβείς οδηγίες για την οριοθέτησή της. Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η αγορά καινοτομίας αναφέρεται στην ανάπτυξη νέων, άγνωστων ή βελτιωμένων προϊόντων ή διαδικασιών με τις ανταγωνιστικές παραμέτρους F&E ως προϊόντα της αγοράς καινοτομίας. Στην πράξη όμως, στην περίπτωση ενός αντίστοιχου προσδιορισμού της κατάστασης της αγοράς, είναι σχεδόν αδύνατον να προβλεφθεί *ex ante* ποια θα είναι τα αποτελέσματα της ερευνητικής διαδικασίας ούτε πότε θα προκύψουν. Τα αποτελέσματα ερευνητικών προγραμμάτων εξαρτώνται από πολλούς τυχαίους παράγοντες, οι οποίοι είναι άγνωστο αν θα προκύψουν. Σε αυτό πρέπει να προστεθεί ότι οι ανακαλύψεις είναι καμιά φορά τυχαίες. Στη περίπτωση αυτή, είναι σχεδόν αδύνατον να προσδιοριστεί η ύπαρξη πιθανών ανταγωνιστών, επειδή οι επιχειρήσεις συνηθίζουν να τηρούν απόρρητες τις δραστηριότητές τους στο χώρο της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.

3.2.5. Πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη ότι, στην περίπτωση νέων προϊόντων, τα οποία αποτελούν συχνά το αντικείμενο συμφωνιών για την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης, καταλαμβάνεται συχνά ένα σημαντικό μερίδιο της αγοράς και υπάρχει περίπτωση να δημιουργηθεί ακόμη και μονοπώλιο. Η ύπαρξη ανάλογων συνθηκών στην αγορά συνιστά τυπικό χαρακτηριστικό των περιπτώσεων σύναψης συμφωνίας για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης και δεν είναι απαραίτητο να οδηγούν σε θέση ισχύος που να προσομοιάζει της σύμπραξης επιχειρήσεων. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερος όταν με την δημιουργία νέων προϊόντων η για κάποιον να δημιουργούνται ειδικές, μικρές αγορές οι οποίες δεν έχουν επιπτώσεις με την έννοια της σύμπραξης επιχειρήσεων. Συνεπώς, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η θέσπιση αυστηρών ορίων για τα μερίδια αγοράς είναι περιττή.

3.2.6. Στο σημείο 12 της αιτιολογικής έκθεσης για τον ΚΑΚΜΤ αναφέρεται ότι, όταν το μερίδιο αγοράς υπερβαίνει τα όρια που έχουν καθοριστεί, δεν μπορεί να θεωρείται ότι οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 επιφέρουν συνήθως αντικειμενικά πλεονεκτήματα. Πουθενά όμως δεν βρίσκει κανείς μια απόδειξη για αυτόν τον εξαιρετικά γενικό και από οικονομική άποψη ατεκμηρίωτο ισχυρισμό. Φαίνεται πολύ περισσότερο ότι τα όρια για τα μερίδια αγοράς της τάξης του 20 και 30 % Έχουν τεθεί με τρόπο αυθαίρετο. Προφανώς, η Επιτροπή ήθελε να προσαρμόσει τις ρυθμίσεις για τη μεταφορά τεχνολογίας στον κανονισμό για τις απαλλαγές κατά κατηγορία στην περίπτωση κάδερων συμφωνιών. Όμως, αυτοί οι δύο κανονισμοί έχουν εντελώς διαφορετικό υπόβαθρο και δεν είναι δυνατόν να συγκριθούν. Τα σταθερά όρια για τα μερίδια αγοράς μπορεί μεν να αποτελούν κατάλληλο μέσο για την αξιολόγηση διανεμητικών συμβάσεων, αυτό όμως δεν ισχύει στην περίπτωση των συμβάσεων για τη μεταφορά τεχνολογίας στις οποίες, όπως ήδη αναφέρθηκε, αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο να καθοριστεί.

3.2.7. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτού του είδους οι αυστηρές και σχηματικές και ρυθμίσεις εγκυμονούν τον κίνδυνο να περιοριστεί η ροή τεχνολογίας στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, κατ' επέκταση, η διάδοση της επιστημονικής και τεχνολογικής πρόοδου. Οι δικαιούχοι θα μπορούσαν στην περίπτωση αυτή να αποφασίσουν να μεταβιβάσουν την τεχνολογία τους σε δικαιούχο εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου μπορούν να επωφεληθούν

από την ύπαρξη περισσότερο ευέλικτων ρυθμίσεων. Σε διαφορετική περίπτωση, οι δικαιούχοι θα μπορούσαν να αποφασίσουν να κρατήσουν για τον εαυτό τους την τεχνολογία που διαθέτουν, πράγμα το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα σημαντικές απώλειες από την άποψη της οικονομικής ευημερίας. Ο προσανατολισμός στα όρια των μεριδίων αγοράς που ισχύουν σε άλλους κανονισμούς για απαλλαγές κατά κατηγορία δεν συνεκτιμά τις ιδιαίτερες ανάγκες προαγωγής των συμφωνιών για την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης και συνιστά περιορισμό σε σχέση με τον κανονισμό 240/96 ο οποίος έχει ευρύτερο χαρακτήρα. Επίσης, με τη θέσπιση του νέου κανονισμού για τη διαδικασία που τηρείται στην περίπτωση σύμπραξης επιχειρήσεων, με τον οποίο επιβαρύνονται οι επιχειρήσεις με την απόφαση για τη νομιμότητα μιας συμφωνίας που περιορίζει τον ανταγωνισμό, θα ήταν προτιμότερο να θεσπιστεί ένας κανονισμός για τη μεταφορά τεχνολογίας που θα είναι πιο εύκολο να εφαρμοστεί αντί για έναν κανονισμό ο οποίος περιπλέκει σε μεγάλο βαθμό την αξιολόγηση των σχετικών συνθηκών.

3.2.8. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι δεν πρέπει να τεθούν όρια για τα μερίδια αγοράς. Εν είδει βοήθηματος, θα μπορούσαν να αυξηθούν σε 40-50 % τουλάχιστον. Μόνο με αυτό τον τρόπο μπορούν τουλάχιστον να περιοριστούν οι αβεβαιότητες οι οποίες προκύπτουν κατά τον καθαρισμό των σχετικών αγορών.

3.3. Βασικοί περιορισμοί

3.3.1. Σύμφωνα με το εδάφιο β), παράγραφος 1, άρθρο 4, του εν λόγω κανονισμού, οι περιορισμοί της παραγωγής και της διάθεσης είναι εν γένει ανεπίτρεπτοι. Σε σχέση με αυτό, θα πρέπει όμως να γίνει αναφορά στη δυνατότητα απαλλαγής του δικαιούχου από την υποχρέωση να μην χρησιμοποιήσει ο ίδιος την τεχνολογία του. Στο εδάφιο γ) θα πρέπει επίσης να προβλέπεται απαλλαγή για τους περιορισμούς που αφορούν το «πεδίο εφαρμογής», εφόσον δεν ακολουθεί περιορισμός για τον δικαιούχο να χρησιμοποιήσει την τεχνολογία που κατέχει, όπως προβλέπεται και στον κανονισμό 240/96. Κατ' ανάλογο τρόπο πρέπει να συμπεριληφθεί ρητώς δυνατότητα απαλλαγής για περιορισμούς του είδους «second source», επειδή αυτού του είδους οι ρήτρες έχουν μεγαλύτερη σημασία στην πράξη. Στο εδάφιο δ), είναι πολύ περιοριστική η διατύπωση ότι δεν μπορεί να περιοριστεί η δυνατότητα του δικαιούχου να χρησιμοποιήσει την τεχνολογία που διαθέτει, εκτός αν ο περιορισμός αυτός είναι «απαραίτητος» για να εμποδιστεί η αποκάλυψη σε τρίτους της τεχνολογίας που μεταβιβάστηκε. Συνεπώς, ο όρος «απαραίτητος» θα πρέπει να μετατραπεί σε «κατάλληλος».

3.3.2. Όσον αφορά τους σχετικούς με το πεδίο περιορισμούς κατά την έννοια του άρθρου 4 παράγραφος 2 εδάφιο β), πρέπει να συμπεριληφθεί στον κανονισμό διάταξη ότι μπορεί να απαγορεύεται η παθητική πώληση σε μια άλλη συμβεβλημένη περιοχή. Η ρύθμιση αυτή αποδείχθηκε χρήσιμη στον κανονισμό 240/96, επειδή επετράπη στον προστατευόμενο δικαιούχο να διεισδύσει στην αγορά με το εν λόγω προϊόν. Μόνο στο σημείο 93 των κατευθυντήριων γραμμών προβλέπεται ότι η γη οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1 της ΣΕΚ για περίοδο 2 ετών από την ημερομηνία κατά την οποία το προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία διατεθεί για πρώτη φορά στην αγορά. Για λόγους νομικής κατοχύρωσης, η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθεί αμέσως αντίστοιχη ρήτρα στον ΚΑΚΜΤ. Η διετής προθεσμία που προβλέπεται για το σκοπό αυτό δεν επαρκεί. Η ΕΟΚΕ προτείνει να τηρηθεί ο καταξιωμένος κανονισμός 240/96, ο οποίος προβλέπει προθεσμία πέντε ετών.

3.4. Προστασία παλαιών συμφωνιών

3.4.1. Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2 του ΚΑΚΜΤ, οι συμφωνίες για τις οποίες εχορηγείτο απαλλαγή σύμφωνα με την μέχρι τούδε νομοθεσία δεν θα ισχύουν εφόσον δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του νέου κανονισμού. Δεν επιτρέπεται να καταργείται κάθε νομική προστασία των παλαιών συμφωνιών. Μόνο και μόνο λόγω ρητρών με δευτερεύουσα σημασία θα καταστεί απαραίτητη η αναδιαπραγμάτευση των συμφωνιών για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης, ενώ υπάρχει ακόμη και περίπτωση να αμφισβητηθούν αυτές καθ' ολοκληρίαν. Επειδή η κατάσταση αυτή δημιουργεί μεγάλη αβεβαιότητα, η ΕΟΚΕ συνιστά να προστατεύονται οι παλαιές συμφωνίες καθ' όλη τη διάρκειά τους.

3.5. Κατευθυντήριες γραμμές

3.5.1. Κατά βάση, επιδοκιμάζεται η προσπάθεια που καταβάλλει η Επιτροπή να προσφέρει στις επιχειρήσεις, ιδιαιτέρως μετά την εγκατάλειψη της μονοπωλιακής της θέσης όσον αφορά τη χορήγηση απαλλαγών, λεπτομερείς κατευθυντήριες γραμμές που χρησιμεύουν ως προσανατολισμός για να είναι σε θέση να κρίνουν αν μια συμφωνία για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης είναι σύμφωνη με τη νομοθεσία περί σύμπραξης επιχειρήσεων. Ωστόσο, σε πολλά σημεία αυτών των κατευθυντηρίων γραμμών — και ιδιαιτέρως όσον αφορά τις συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης που θα συναφθούν — δημιουργείται η εντύπωση ότι η Επιτροπή αντιμετωπίζει τις συμφωνίες αυτές με ιδιαίτερα κριτική διάθεση, αν δεν τις θεωρεί εξ ορισμού περιοριστικές για τον ανταγωνισμό. Για παράδειγμα, στο σημείο 156 των κατευθυντηρίων γραμμών αναφέρεται ότι η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης κατ' αποκλειστικότητα δικαιολογείται μόνον κατ' εξαίρεση. Ο κίνδυνος που συνεπάγονται είναι πολύ μεγαλύτερος από τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν. Ο κατά πολύ μεγαλύτερος κίνδυνος που υφίσταται είναι το ενδεχόμενο να μην παραχωρούνται πλέον καθόλου άδειες, εφόσον οι ρήτρες αποκλειστικότητας επιτρέπονται μόνο κάτω από τόσο αυστηρές προϋποθέσεις. Στην πράξη, το άνοιγμα της αγοράς ή η έναρξη ερευνητικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων είναι δυνατή μόνο σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος αποκτά άδεια αποκλειστικής εκμετάλλευσης. Συνεπώς, στις κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να εκφράζεται η χρησιμότητα που έχουν για την οικονομία οι συμφωνίες για την μεταφορά τεχνολογίας οι οποίες δεν εμπίπτουν στον ΚΑΚΜΤ αλλά προάγουν τον ανταγωνισμό. Αυτό θα διευκόλυne τις αποφάσεις των δυνητικών δικαιοπαρόχων να εκχωρήσουν μια άδεια. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να αποκτήσουν την εντύπωση ότι με την παραχώρηση μιας άδειας προβαίνουν σε μια από νομική άποψη προβληματική πράξη.

3.5.2. Κατά τα άλλα, όπως ήδη αναφέρθηκε, δεν είναι μόνο ο ορισμός της σχετικής αγοράς (σημείο 17 και επόμενα) που είναι ασαφής, το ίδιο ισχύει και για τον ορισμό των δυνητικών ανταγωνιστών. Σύμφωνα με το σημείο 24 των κατευθυντηρίων γραμμών, οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται δυνητικοί ανταγωνιστές όταν ακόμη και εν απουσία της συμφωνίας θα προέβαιναν πιθανόν στις απαραίτη-

τες πρόσθετες επενδύσεις για να εισέλθουν στη σχετική αγορά. Όμως, με αυτή τη διατύπωση δεν διευκρινίζεται όσο θα επέτρεπε τότε μια επιχείρηση αναμένεται φυσιολογικά να προβεί σε παρόμοιες επενδύσεις.

3.5.3. Στο σημείο 144 κ.ε. των κατευθυντηρίων γραμμών αναφέρονται διάφορα είδη περιορισμών τα οποία ισχύουν συνήθως για τις συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης. Στο σημείο 146 απαριθμούνται μόνο εν συντομία οι υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται σε μια συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οι οποίες σε κάθε περίπτωση δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 89, παράγραφος 1 της ΣΕΚ. Σε αυτό τον «λευκό κατάλογο» θα πρέπει, για λόγους νομικής κατοχύρωσης, να προστεθούν οι πτυχές οι οποίες περιλαμβάνονται σήμερα στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 240/96. Αυτό θα συνέβαλε σημαντικά στη συγκεκριμένη διατύπωση μιας συμφωνίας για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης, επειδή ενδέχεται να υπάρξουν αμφιβολίες σχετικά με την νομιμότητα παρόμοιων ρητρών.

4. Περίληψη

4.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει στο σχέδιο ΚΑΚΜΤ την μεγαλύτερη ευελιξία που θεσπίζεται όσον αφορά στη διαμόρφωση συμφωνιών, με τον περιορισμό του κανονισμού σε ορισμένες ουσιαστικές σημασίας «μαύρες» ρήτρες. Επιπλέον, μπορούν να συνάπτονται και συμφωνίες για τη μεταφορά τεχνολογίας που ισχύουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από ότι μέχρι τώρα, ανάλογα με την διάρκεια ισχύος των δικαιωμάτων προστασίας. Η συγκριτικά αυθαιρέτη δεκαετής προθεσμία παύει να ισχύει στην περίπτωση αυτή.

4.2. Στα πλαίσια της αναθεώρησης του σχεδίου, λόγω των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν οι αγορές προϊόντων, τεχνολογίας και καινοτομίας, καθώς και των συναφών δυσχερειών για τον προσδιορισμό τους, η ΕΟΚΕ συνιστά να εγκαταλειφθεί το σύστημα των ορίων για τα μερίδια αγοράς και να γίνει καταρχήν μια στροφή προς την αγορά προϊόντων. Οπωσδήποτε, τα όρια για τα μερίδια αγοράς πρέπει να αυξηθούν τουλάχιστον σε 40-50 %, προκειμένου να προσφερθεί περισσότερη νομική ασφάλεια στις επιχειρήσεις. Κατ' αυτό τον τρόπο θα μπορούσε επίσης να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να θεωρηθεί εξ ορισμού ότι περιορίζουν τον ανταγωνισμό συμφωνίες παραχώρησης άδειας για την χρήση νέων τεχνολογιών οι οποίες προάγουν τον ανταγωνισμό. Αυτό θα επέτρεπε στους δυνητικούς δικαιοπαρόχους να εφαρμόσουν με περισσότερο ευέλικτο τρόπο στην πράξη το νέο κανονισμό για τη μεταφορά τεχνολογίας και θα τους ενθάρρυνε να προβούν στην παραχώρηση των σχετικών αδειών. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για τον ΚΑΚΜΤ πρέπει να συμβάλουν να καθιερωθεί η εντύπωση ότι η παραχώρηση αδειών για την εκμετάλλευση τεχνολογιών είναι κατά βάση μια θετική πράξη. Αυτό ανταποκρίνεται στην οικονομική πραγματικότητα και μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα οι δικαιοπαρόχοι να μην κρατούν την τεχνολογία που διαθέτουν μόνο για τον εαυτό τους ή να τη μεταβιβάζουν μόνο σε δικαιοδόχους εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου μπορούν να επωφεληθούν από την ύπαρξη περισσότερο ευέλικτων ρυθμίσεων.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH